

Arbetssjukdomar orsakade av buller

Buller är den tredje vanligaste orsaken till en godkänd arbetssjukdom. Bullerskador orsakas främst av högljudda maskiner och verktyg och drabbar oftast män inom industrin och byggbranschen. Det visar statistik från Afa Försäkring.

Den här rapporten bygger på en genomgång av 788 arbetssjukdomar orsakade av buller. Arbetssjukdomarna i rapporten har visandeår 2013–2022 och har godkänts av Afa Försäkring. Statistiken kommer från Afa Försäkrings skadedatabas och är avläst 31 december 2023.

För att en arbetssjukdom ska kunna prövas av Afa Försäkring krävs att besvären har kvarstått i minst 180 dagar och att den är godkänd av Försäkringskassan eller finns med i den internationella arbetsorganisationen ILO:s förteckning över arbetssjukdomar.¹ Bullerskador finns med på ILO:s förteckning och kan därmed prövas direkt av Afa Försäkring.

Foto: Cultura Creative - Johnér-Bildbyrå

Med bullerskador menar vi här långvarig exponering för buller i arbetet som har lett till en hörselskada såsom hörselnedsättning eller tinnitus. Det kan till exempel ha skett vid arbete med högljudda maskiner eller verktyg. För att Afa Försäkring ska kunna godkänna en bullerskada krävs att hörselskadan går att påvisa med hjälp av ett audiogram. En hörselskada uppstår vanligtvis efter att man har arbetat i minst 10 år i en miljö med buller på minst 85 decibel, men skador på hörseln kan även uppkomma om man har varit exponerad för högre decibelnivåer under en kortare tid.²

En arbetssjukdom är en sjukdom som kan uppkomma eller försämrans till följd av arbetet eller arbetsförhållandena. Det räknas som en arbetsskada.

Arbetskadeförsäkringen Trygghetsförsäkring vid arbetsskada, TFA, omfattar samtliga anställda, det vill säga såväl arbetare som tjänstemän inom avtalsområdena Svenskt Näringsliv/LO/PTK och Fremia/LO/PTK. Fremia är en arbetsgivarorganisation för kooperativa och idéburna företag. TFA-KL omfattar samtliga anställda i kommuner, regioner, Svenska kyrkan och Sobonaföretag. Sobona är en arbetsgivarorganisation för företag som är verksamma inom kommun- och regionnära verksamheter. Afa Försäkring har också uppdraget att administrera och reglera arbetsskador i enlighet med det statliga personskadeavtalet (PSA).

I rapporten redovisas arbetssjukdomar efter visandeår, det vill säga det år skadan först visar sig. En arbetssjukdom anses ha visat sig vid första läkarbesöket eller första dagen med sjukfrånvaro med anledning av skadan.

Visandeåret fastställs i samband med att skadan godkänns som arbetsskada av Afa Försäkring. Anmälningssår är det år skadan anmäls, vilket kan vara långt efter visandeåret. Arbetsmiljöverket är statistikansvarig myndighet och ansvarar för den officiella statistiken om arbetsskador. Arbetsmiljöverket redovisar statistik efter anmälningssår, men det framgår inte om skadan har godkänts av Försäkringskassan eller ej i Arbetsmiljöverkets statistik. Därför är det svårt att jämföra uppgifter från Afa Försäkring med Arbetsmiljöverkets statistik.

Vill du ta del av kommande publikationer? Ladda ner och prenumerera på våra statistikrapporter här:

[afaforsakring.se/
statistikrapporter](https://afaforsakring.se/statistikrapporter)

¹ ILO är FN:s fackorgan för arbetslivsfrågor.

² En kortvarig, plötslig och oförutsedd exponering för buller (till exempel en explosion eller ett pistolskott) som leder till en arbetsskada räknas som ett arbetsolycksfall och ingår inte i den här rapporten.

Utveckling över tid

I **diagram 1** visas antalet godkända arbetssjukdomar som beror på buller per visandeår, för åren 2013–2022. Siffror för de senare åren är underskattade, eftersom det finns en eftersläpning i statistiken.

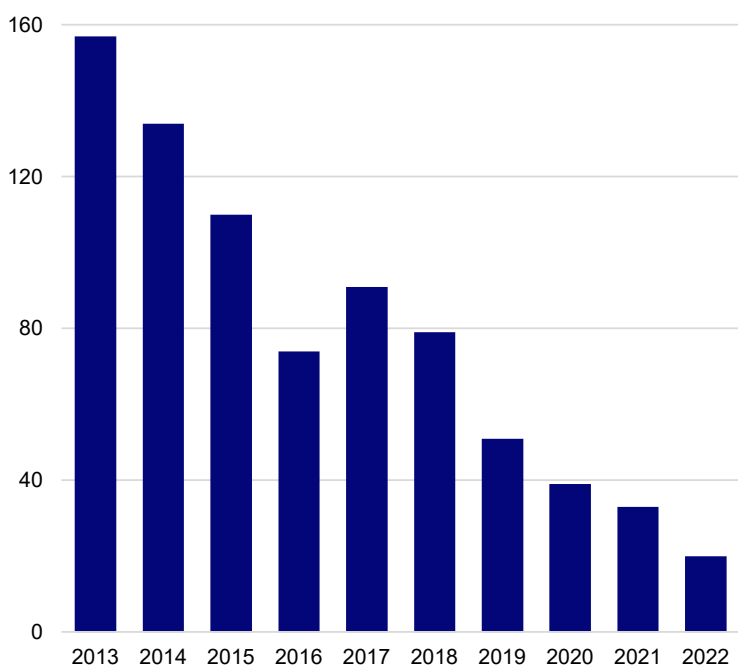
Eftersläpningen beror på att arbetssjukdomar tar lång tid att utreda och dessutom ofta visar sig först flera år efter att en person har utsatts för skadlig inverkan. I början av perioden var antalet godkända arbetssjukdomar orsakade av buller över 100 per år, men har därefter sjunkit. Nedgången kan bland annat förklaras av eftersläpningen.

Buller är den tredje vanligaste orsaken till en arbets-sjukdom, näst efter vibrationsskador och karpal-tunnelsyndrom. Andelen arbetssjukdomar som beror på buller av det totala antalet godkända arbetssjukdomar har för åren 2013–2022 legat på 11 procent.

För män är bullerskador den tredje vanligaste orsaken till en arbetssjukdom och står för 14 procent. För kvinnor är det den åttonde vanligaste orsaken och står för 2 procent, med endast ett fåtal skador per år.

Diagram 1

Godkända arbetssjukdomar orsakade av buller efter visandeår.

Vanligare att män och äldre drabbas av arbetssjukdomar orsakade av buller

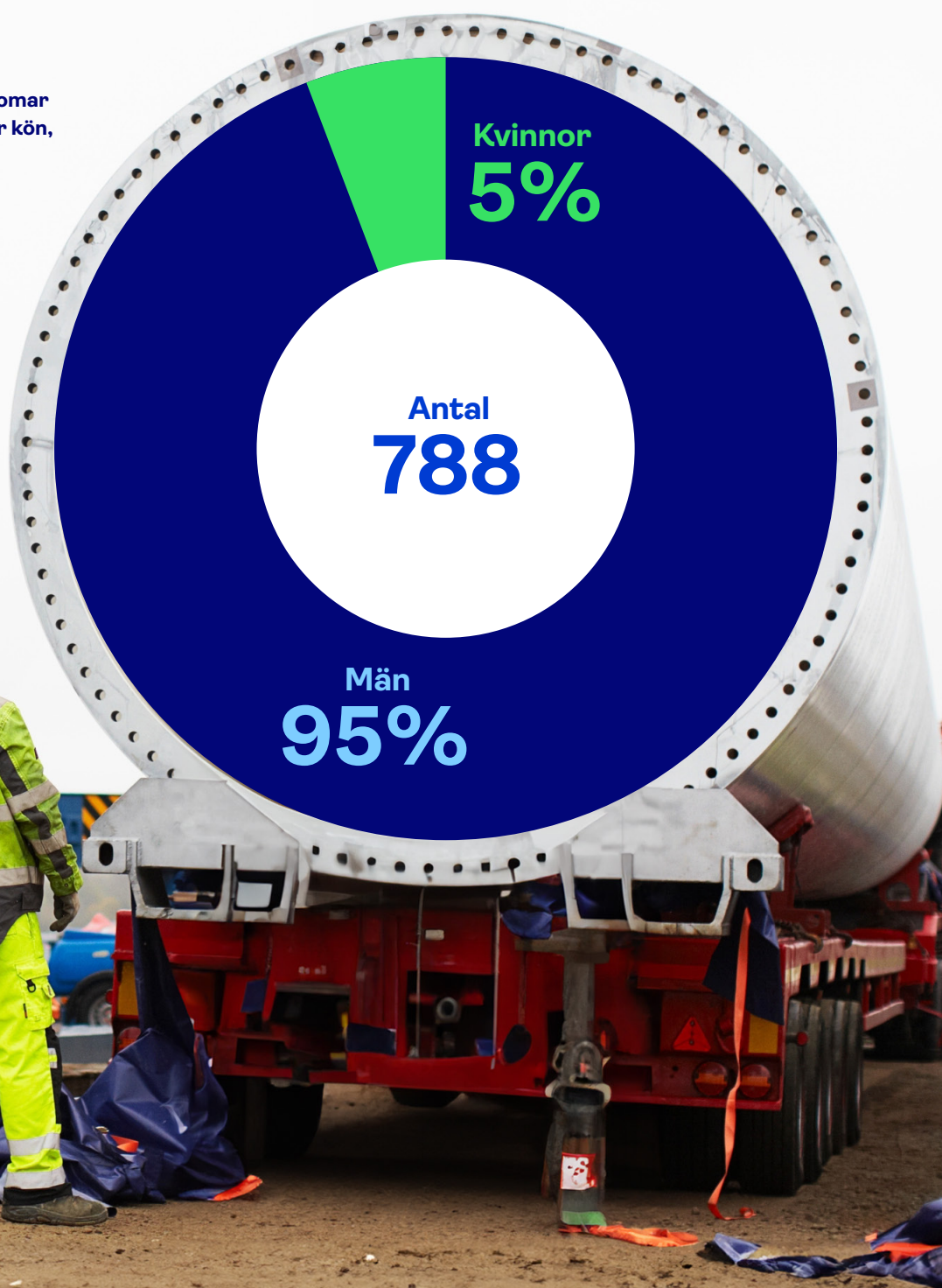
Diagram 2 visar att 95 procent av arbetssjukdomarna orsakade av buller under åren 2013–2022 drabbade män. Det beror på att bullerskador främst inträffar i mansdominerade yrken, till exempel inom metall- och övrig industri och i byggbranschen.

Äldre drabbas oftare av bullerskador än yngre, 9 av 10 av de drabbade är äldre än 45 år. Det kan jämföras med att 6 av 10 av de som drabbades av en arbetssjukdom

oavsett diagnos är äldre än 45 år. Att bullerskador i högre utsträckning drabbar äldre kan bland annat förklaras av att en hörselskada vanligtvis uppstår efter att man har arbetat i buller i minst tio år. Många av de som drabbas av en arbetssjukdom orsakad av buller har under flera decennier arbetat inom olika industrier och på byggen, där det är vanligt med högljudda maskiner och verktyg.

Diagram 2

Godkända arbetssjukdomar orsakade av buller efter kön, visande år 2013–2022.

Flest arbetssjukdomar orsakade av buller i industrin

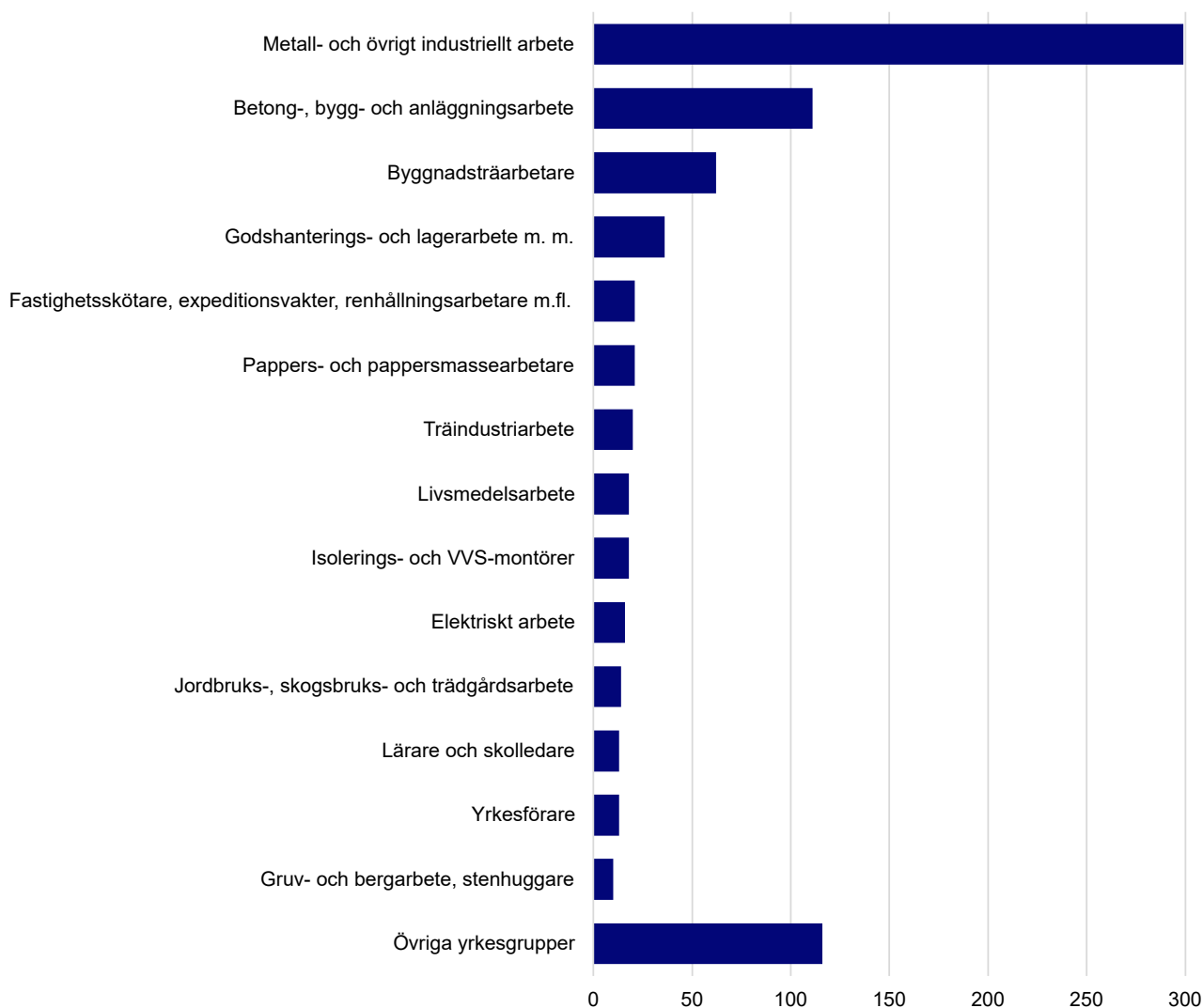
De allra flesta som under åren 2013–2022 fick en arbetssjukdom orsakad av buller godkänd arbetade i privat sektor. **Diagram 3** visar antalet bullerskador för perioden fördelat på yrkesgrupp. Flest fall inträffade inom *metall- och övrigt industriellt arbete*. 4 av 10 godkända arbetssjukdomar orsakade av buller inträffade i denna yrkesgrupp och drabbade bland andra *maskinoperatörer, mekaniker och svetsare*. 14 procent av arbetssjukdomarna inträffade inom *betong-, bygg-*

och anläggningsarbete och drabbade bland andra *anläggningsarbetare och maskinförare*. 8 procent av sjukdomarna drabbade *byggnadsträarbetare*.

Gemensamt för de tre yrkesgrupperna med flest antal godkända arbetssjukdomar orsakade av buller är att de är mansdominerade. Män drabbas av flest arbetssjukdomar orsakade av buller i samtliga av de redovisade yrkesgrupperna i **diagram 3**.

Diagram 3

Godkända arbetssjukdomar orsakade av buller efter yrkesgrupp, visande år 2013–2022. Totalt antal: 788.³

³ Inom yrkesgruppen *lärare och skolledare* är det främst *lärare i yrkesämnen* som drabbas av arbetssjukdomar orsakade av buller.

Typfall

Typiska personer som drabbades av arbetssjukdomar orsakade av buller 2013–2022:

En man i 60-årsåldern som arbetar inom yrket *maskinställare och maskinoperatörer, metallarbete*.

Foto: Matej Kastelic, Mostphotos

En man i 60-årsåldern som arbetar inom yrket *underhållsmekaniker och maskinreparatörer*.

Foto: Mostphotos

Förebyggande åtgärder

Det är viktigt att man på arbetsplatsen bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete där man undersöker risker och tillbud samt tar fram åtgärdsplaner.

Afa Försäkring tillhandahåller IA-systemet, som ger ett systematiskt stöd för att upptäcka och dokumentera risker och tillbud. Det ger även ett bra underlag för att kunna arbeta förebyggande med risker i arbetsmiljön.

Foto: Mikael Svensson, Johnér Bildbyrå

Tips på vad du kan göra:

- Välj tystare arbetsmetoder och arbetsutrustning.
- Dämpa, isolera eller skärma av maskiner och utrustning.
- Underhåll maskiner och utrustning.
- Försök skilja bullrig och tyst verksamhet åt.
- Byt arbetsuppgifter med varandra genom arbetsrotation.
- Använd teknik som gör det möjligt att kommunicera även med hörselskydd på.
- Se till att alla på arbetsplatsen vet hur risker med buller kan förebyggas och att alla rapporterar de risker som upptäcks.

Källa: Prevent Buller (prevent.se)

Länkar för dig som vill veta mer

Prevent Bullerguiden

Här hittar du material och checklistor som innehåller frågor om hur risker med buller kan undersökas och hanteras i verksamheten. Du kan också ladda ner Bullerguiden och de mallar som finns i den.

Arbetsmiljöverket Buller

Arbetsmiljöverket Exempel på bulleråtgärder inom industrin

Tips på några kortfattade exempel på vad man kan göra för att minska bullret i olika industriverksamheter.

Arbetsmiljöverket Mät buller med din mobiltelefon

Myndigheten för arbetsmiljökunskap Riktlinjer för exponeringsmätning av hörselskadligt buller

Riktlinjerna riktar sig till företagshälsan eller annan aktör som erbjuder liknande tjänster. Riktlinjerna ger praktisk vägledning för att bestämma exponering av hörselskadligt buller enligt föreskrifterna AFS 2005:16

Umeå universitet Information till dig som arbetar i bullrig miljö

Publikation av Afa Försäkrings analysavdelning, kontakt:
analys@afaforsakring.se